

ЛЕКЦІЯ 2 ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ НА РІЗНИХ РІВНЯХ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ

2.1. Ресурсозбереження як економічна категорія.

Ресурсозбереження - комплексна і цілеспрямована робота по економії і раціональному використанню ресурсів.

Ресурсозбереження - процес планомірного і комплексного здійснення організаційних, економічних і техніко-технологічних заходів, спрямованих на забезпечення економії та раціонального використання матеріально-сировинних ресурсів, заснованих на тенденції зміни їх споживчої вартості, визначенні і розвитку найбільш пріоритетних напрямків НТП.

Ресурсозбереження - система науково-технічних, організаційних, економічних та виховних заходів, спрямованих на найбільш раціональне і ефективне використання всіх видів ресурсів, на скорочення їх на одиницю корисного ефекту.

Ресурсоекономічність виробів характеризують показники матеріало- і енергоспоживання на всіх стадіях ЖЦТ (функціонування виробу, його створення, ремонт, утилізація):

1. Питома витрата енергії при експлуатації виробу
2. Потужність
3. ККД для окремих виробів
4. Збереженість властивостей виробу

Ресурсозбереження є однією з форм реалізації резервів виробництва, пов'язаних з максимальною економією у виробництві МР.

Напрямки в ресурсозбереження:

1. Зниження матеріаломісткості одиниці продукції на основі використання досягнень НТП
2. Підвищення виходу готової продукції з одиниці сировини
3. Скорочення втрат на всіх стадіях виробничо-господарської діяльності
4. Максимальне використання вторинних ресурсів у виробництві.

Ресурсозбереження можна визначити як і бережливе, і економне, і раціональне, і ефективне використання ресурсів.

2.2. Оцінка потенціалу ресурсозбереження.

Україна має істотний потенціал ресурсозбереження. Реальне зниження питомого споживання ресурсів можна досягти за рахунок реалізації інноваційних процесів.

Рівні потенціалу ресурсозбереження в Україні:

1. Можливе зниження матеріаломісткості до 6% за рахунок відтворення служб нормування, контролю та обліку ресурсів (не вимагає капітальних вкладень, або вони незначні)

2. Скорочення витрат до 10-12% за рахунок модернізації існуючих технологій, проведення автоматизації окремих виробництв і процесів, а також за рахунок впровадження засобів інструментального контролю (капітальні вкладення незначні)

3. До 25% зниження матеріалоспоживання на основі комплексної модернізації технологій і продукції за рахунок використання прогресивних конструкційних матеріалів тощо (необхідні значні інвестиційні витрати).

2.3. Втрати і резерви ресурсозбереження.

Втрати - частина сировини, матеріалів та енергоресурсів, яка в процесі обробки і перетворення не перейшла в готову продукцію або була безповоротно загублені в сфері обігу і споживання.

У широкому сенсі слова втрати також включають втрати від нераціонального використання сировини або від невикористовуваних можливостей підвищення ефективності їх застосування.

Резерви економії МР

1. Прямі втрати і відхід сировини, матеріалів і енергії

- Виникають через недосконалість технології їх виробництва і використання

- Відходи виробничого споживання, обумовлені галузевими особливостями сучасного виробництва.

2. Реструктуризація економіки - впровадження досягнень НТП для випуску менш матеріаломісткою і більш наукоємної, якісної продукції.

Класифікація резервів:

1. Гранично можливі

2. Резерви, які могли б бути матеріалізовані при досягненні рівня використання МР в економічно розвинених країнах

3. Резерви, які можуть бути реально залучені в економіку України в найближчій перспективі.

2.4. Класифікація факторів ресурсозбереження на рівні підприємства.

Технічні фактори ресурсозбереження:

1. Застосування технологій, що забезпечують мінімальне споживання матеріалів

2. Застосування обладнання, що вимагає оптимального витрати матеріалів

3. Поліпшення якості застосовуваних ресурсів і створення матеріалів з наперед заданими властивостями

4. Удосконалення технічної бази для виробництва, переробки, транспортування та зберігання ресурсів

5. Удосконалення технологічних режимів переробки сировини

6. Створення експериментальної бази для моделювання процесів ресурсоспоживання.

Організаційні фактори ресурсозбереження:

1. Удосконалення організації, обліку, отримання і використання ресурсів

2. Скорочення циклу від отримання до використання ресурсів

3. Підвищення якості ремонту технологічного устаткування

4. Удосконалення організації виробництва і праці з метою економії ресурсів

5. Розробка і впровадження комплексу організаційно-технічних заходів щодо економії ресурсів.

Соціально-економічні фактори ресурсозбереження:

1. Аналіз дії закону масштабу і закону економії часу в умовах, що склалися господарювання

2. Застосування наукових підходів менеджменту до управління ресурсами

3. Застосування методів функціонально-вартісного аналізу, прогнозування, економіко-математичних методів і моделей в системі управління ресурсами.

4. Поліпшення умов праці та відпочинку працівників

5. Удосконалення заходів економічного стимулювання (матеріальне заохочення і матеріальна відповідальність за економію ресурсів)

6. Здійснення соціально-психологічних заходів по економії і раціональному використанню ресурсів.

Математичний закон економії часу:

ПТ - витрати минулого праці на виробництво і споживання продукції (товару) - витрати амортизації, праці, фондів

ЖП - витрати живої праці, що припадають на виробництво даного виду продукції на всіх стадіях ЖЦТ (виражається в зарплаті + прибуток)

БТ - витрати майбутньої праці, які передбачаються в майбутньому періоді для виробництва і споживання певного виду продукції

Пс - сумарний корисний ефект від виробництва і споживання продукції за нормативний термін служби.

2.5. Принципи формування стратегії і політики ресурсозбереження.

Стратегія ресурсозбереження - комплекс принципів, факторів, методів і заходів, що забезпечують неухильне зниження витрат сукупних ресурсів на одиницю корисного ефекту конкретного товару за умови забезпечення безпеки держави, екосистеми, регіонів, фірм і людини.

Принципи ресурсозбереження:

1. Удосконалення структури споживання ресурсів шляхом зменшення частки експорту сировинних ресурсів, збільшення питомої ваги екологічно чистих і ефективних видів ресурсів

2. Диверсифікація паливно-енергетичного балансу і постачальників ПЕР

3. Підвищення коефіцієнта вилучення ПІ з надр

4. Збільшення частки ресурсозберігаючих технологій і обладнання у виробничому потенціалі підприємств

5. Аналіз використання ресурсів по всіх стадіях ЖЦТ

6. Розвиток методів аналізу, прогнозування, оптимізації та стимулювання підвищення ресурсоефективності

7. Застосування наукових підходів менеджменту до формування системи ресурсозабезпечення і ресурсоспоживання.

Методи ресурсозбереження реалізуються через комплекс організаційно-технологічних, технічних і економічних заходів.

Питання для самоконтролю

- 1) основні напрямки підвищення ресурсоефективності?
- 2) Які існують трактування поняття «ресурсоспоживання»?
- 3) Які існують трактування поняття «ресурсозабезпечення»?
- 4) Організаційні фактори ресурсозбереження?
- 5) Технічні фактори ресурсозбереження?